ВЫДАВНИЦТВО ЧАС. „СВОБОДА“

Ч. I.

ОБРАЗКИ ЗЪ АМЕРИКИ.

НАПИСАВЪ

БУЗЬКО.

ШАМОКІНЪ, ПА. 1896.
Зъ друкарнѣ „Свободы“.

ВЫДАВНИЦТВО ЧАС. „СВОБОДА“.

Ч. І.

ОБРАЗКИ ЗЪ АМЕРИКИ.

НАПИСАВЪ

Бузько.

ШАМОКІНЪ, ПА. 1896.

Зъ друкарнѣ „Свободы“.

I.

Дня 4-го Октября 1883 року завинувъ нашъ пароходъ до порту ново-йорского. Хоть то вже тринадцятый рôкъ иде вôдъ тои хвилѣ, памятаю якъ бы вчера враженя великого порту по 14 дневной тяжкôй морской и бурливôй подорожи. Якось лекше стало на серцю, коли я почувъ опять землю пôдъ ногами, хоть то и не своя рôдна земля, до котрои всегда, и по лѣтахъ бурлацтва еще серце рве ся. Якась легкодушна философія заволодѣла моєю душою, философія поперта аргументомъ, коли обчисливши мои финансы на американьскй гроши, найшовъ щось около 400 доляровъ въ своей кешени. Отъ якось то и буде! заморкотѣвъ я пôдъ носомъ, проходжаючись черезъ надпортовый Battery Place и завертаючи въ улицю Greenvich, где мавъ-емь адресъ готелю съ шумнымъ написомъ „Oesterreichisch Ungarisches Burghotel". Рештки шварцъ гельберского патріотизму зъ часôвъ моеи войсковои службы попыхали мене до того „Burghotel'y",

котрый державъ комічный Нѣмецъ зъ великимъ черевомъ, а маленькими очима, котрый певно для рôжницѣ вôдъ инныхъ Маерôвъ называвъ себе Lugmajer.

Той панъ Lugmajer зъ великою охотою принявъ мене до своихъ апартаментôвъ и не довго по тôмъ станула межи нами угода, що за 14 долярôвъ на тыждень дôстану помешкане и страву. По залагодженю тыхъ першихъ и конечныхъ прелиминарій, начавъ-ємь розглядувати ся по Бурґготелю и перейшовъ-ємь зъ офису до шинку (Bar room), где при барѣ запивало пиво галасуюче товариство зеленыхъ Нѣмцѣвъ. Водячи цѣкавымъ окомъ по шинковôй комнатѣ спостерѣгъ я молодця лѣтъ около 20, котрый сидѣвъ при столѣ самъ оденъ нахиленый надъ цитрою и легко пальцями водивъ по струнахъ. Надставляю уха и самъ собѣ не вѣрю, чи то сонъ, чи дуръ якій, але що разъ выразнѣйше вôдбиває ся о мои уши прекрасна наша мельодія „Якъ нôчь мя покрыє“; присуваюсь близше, хватаю тоны цѣлою душою, не маю вже нѣякого сомнѣня „Зôроньки сіяють, тебе выглядають, колижь, ахъ колижь ты прійдешь“, плыне солодкимъ голосомъ наша тужлива пѣсня розлюбленого молодця.

„Woher koennen Sie das Lied?“ 1) пытаю музикуса по нѣмецки.

1) Зъ вôдки знаєте Вы ту пѣсню ?

„Aus meiner Heimath“ [1]) вôдповѣдае легко склонившись.

„Або може вы зъ Галичины?“ пытаю дальше вже по руски.

„А не инакше“, закричавъ молодець на цѣле горло, такъ, що запиваючи при барѣ Нѣмцѣ пообертались въ нашу сторону.

Що довго оповѣдати, єсли двоє дѣтей однои и тои самои землѣ найдуть ся припадкомъ о 3000 миль далеко вôдъ своєи вôтчины за моремъ, то и дружба скора. За двѣ години познакомились ся и подружили скорше, якъ бы при иншихъ обставинахъ за два роки, при чѣмъ много ся причинило вино пана Lugmajer'а, котрый не успѣвъ такъ скоро наповняти шклянки, якъ скоро мы ихъ выпорожняли на наше взаимне здоровля.

Вôдъ тои хвилѣ я и мôй новый другъ, Іосифъ му було имя, злучилисьмо ся якъ два Сіямскѝ братя, спалисьмо разомъ, ѣли и пили, а пили за двайцять Сіямчикôвъ. И добре намъ було и весело въ купѣ, поки въ ужасный спосôбъ не начавъ кôнчити ся запасъ грошей nervus rerum. [2]) Дармо радилисьмо день и нôчь надъ такою дурницею, якъ бы то найскорше зôстати миліонерами и перестати вже разъ журити ся такою глупою квестією, що будемъ завтра ѣсти, пити, въ чѣмъ

1) Зъ моєи вôтчины.
2) Найважнѣйша рѣчь.

ходити и подобными прозаичными рѣчами, котрй такъ потрѣбнй до удержаня житя навѣть такихъ великихъ людей, якъ насъ двохъ галицкихъ философôвъ. Але скорше намъ було выдумати perpetuum mobile, [1]) або квадратуру колеса, якъ способъ, якъ бы заробити, не скажу вже мильонъ доляровъ, але десять центôвъ.

Въ тôй нашôй темрявѣ пляновъ неудалыхъ и шаленыхъ гороскоповъ (Іосифъ на примѣръ пропонувавъ импортъ рускихъ шапокъ на завѣсахъ и шкаповыхъ чоботъ), помôгъ намъ практичный смыслъ грубочеревого Lugmajera.

„Мои панове, каже вôнъ, що то вамъ хлопотати ся о завтра, коли Іосифъ може дуже краснй заробити грошѣ. Ту въ тôмъ краю не ма чого встыдати ся. Прецѣнь вôнъ такъ прекрасно грае на цитрѣ, най вечеромъ иде вôдъ сальону до сальону, заграе колька кусниковъ, а кождый охотно дасть дайму, або кводра. Но, каже дальше практичный Нѣмецъ, въ Америцѣ въ краю гумбугу треба стосовати ся до звычаю. Ту кождый музикантъ ходить и заробляе въ мундурѣ, треба щобы Іосифъ переобразивъ ся въ Тырольчика, то и може часомъ що заспѣвати по нѣмецки, прецѣнь знае только студентскихъ пѣсень и йодлеровъ".

Проектъ Нѣмця якось не припадавъ Юзкови до вкусу, але що робити? Шапки на завѣсахъ и

1) Машина вѣчно (безъ помочи людокой) въ руху пребуваюча.

шкаповй чоботы не було за що импортовати, треба volens nolens 1) зостати Тырольцемъ.

Менѣ проектъ Lugmajer'а не дававъ вже спати, коньче хотѣвъ-емь вже Юзка якъ найскорше вытирольцовати. На другій день рано беру его зъ собою и кажу:

„Ходижь на мѣсто, пошукаемъ тырольского мундуру“.

„Бôй ся Бога“, протестуе тревожнымъ голосомъ Іосифъ.

„Що ся боишь, кажу, старй Египтяне вѣрили въ метемпсихозу; вѣрили, що душа чоловѣка по смерти переходить въ якую нибудь звѣрину, а ты боишь ся за житя остати Тырольцемъ, встыдайся!“

Іосифъ, юнацка, душа, котрый якъ-то кажуть не боявъ ся и самому чортови заглянути въ зубы, каже:

„Маешь рацію, коли Египтяне не бояли ся, то и я не бою ся“.

По довгихъ перегринаціяхъ по рôжныхъ склепахъ тандитныхъ, найшли мы въ кôнци склепъ зъ написомъ: Arabian Bazar. Властитель того етаблисменту якось менѣ дуже пригадувавъ рынокъ коломыйскій. Пытаю его въ жидôвскôмъ жаргонѣ:

1) Хочешь чи нехочешь.

„Vin wannet seid ihr?“ 1)

„Vin Kałusz!“ 2) каже здивлене жидиско позуючи въ Америцѣ на Араба.

„Гурра! нашъ жидокъ, каже Іосифъ вôнъ вышпекулюе Тырольця...“

Й вышпекулювавъ! За три доляры продавъ намъ старый Waffenrock 3) єгерôвъ якогось австрійского емигранта и великаньскій капелюхъ выглядаючій на капелюхъ Ойцувъ Змартвыхстаньцувъ. Закупивши тѝ псевдотырольскѝ утензилія и облявши совѣсно по звычаю въ поблизкôмъ шинку, верталисьмо до нашого Burghotel'u. Іосифъ зъ вафенрокомъ и капелюхомъ пôдъ пахою, чувствовавъ вже въ собѣ тырольску натуру, бо начавъ на улицѣ дертѝ ся: „Ich bin ein Iaegersmann, Halo!“ 4)

„Keep your mouth will you, you rascals“, 5) закричавъ надъ нашими ушами великаньскій полицманъ и свиснувъ намъ палкою пôдъ носомъ.

Утихла тырольска мельодія и сконьфундованѝ тырольцѣ тихонько сунулись своєю дорогою.

Вернулисьмо до готелю, где добротлива

1) Зъ вôдки ты єсь?
2) Зъ Калуша (мѣсточко въ Галичинѣ).
3) Сурдутъ войсковый.
4) Я єсмь стрѣлцемъ, Гало!
5) Не стулишь ты пысокъ, ты лайдаку!

жѣнка грубого Нѣмця взяла ся до скомплетована тырольскои гардеробы Іосифа. Пообтинала штанятка Іосифа вызше колѣнъ и пожичила ему пару зеленыхъ поньчôхъ, котрѝ гдесь на памятку трямала яко взôръ доброты deutscher Strickwolle. [1]) Поньчохи були для тоненькихъ литокъ Юзка за широкѝ, но пообвиваввши въ платє натягнулисьмо ему тѝ поньчохи, а Юзко дуже гордо ступавъ на своихъ выпханыхъ педалахъ. Кромѣ того попришивала наша Нѣмка на егерскій вафенрокъ и змартвыхвстаньскій капелюхъ множество зеленыхъ бындъ такъ, що нашъ Юзко зеленѣвъ цѣлый вôдъ стôпъ до головы не только якъ Тыролецъ, але якъ правдивый зеленець, то не дивъ якъ показавъ ся на улици, хлопаки американьскѝ тьмою за нимъ летѣли и кричали:

„Look at this greenhorn!“ [2])

Вже якось два мѣсяцѣ ходивъ нашъ Юзко по сальонахъ, гравъ на цитрѣ и спѣвавъ тырольскѝ пѣсни, коли одного вечера каже до мене:

„Если не маешь що лѣпшого нынѣ вечеръ робити, то ходи зô мною, а побачишь якъ я роботаю“.

„Добре, кажу, ходѣмъ“.

Перейшлисьмо кôлька шинкôвъ, мôй Юзко грає и спѣває якъ рожденный Тыролецъ, Нѣмцѣ бють браво, сыплють ему десятки и кводры, и

1) Нѣмецкои вовны до робленя поньчохъ.

2) Дивись на того грінора (зелена труба).

фундують пиво, що минута. Врештѣ заходимо до одного шинку, памятаю еще днесь, було то пôдъ числомъ 9 Christie Street. По правôй сторонѣ шинквасъ, по лѣвôй фортепянъ, на котрôмъ выгрывае молода дѣвчина die Wacht am Rein. [1])

„Позвольте менѣ заграти и заспѣвати", пытае Юзко властителя сальону.

„Дуже охотно" каже Нѣмецъ, я самъ дуже люблю музику.

Юзко сѣдае, вправными пальцями ударяе по струнахъ и прекраснымъ баритономъ заспѣвавъ: „Hoch! am Dachstein droben..." [2])

Нѣмецъ приближае ся, спѣвае разомъ, ставляе вино и закуску и пакуе Юзкови цѣлого доляра въ руку.

„Останьтесь, каже цѣлый вечеръ у мене, а не пожалуете".

„Охотно, каже Юзко, всунувши доляра въ кишеню своихъ обтятыхъ ногавицъ. И далѣй сыпле якъ зъ рукава нѣмецкѝ пѣсни. Нѣмецъ розпломененый радостію, вливае въ насъ вино, пиво, горѣвку безъ числа и мѣры. Вже и менѣ завернуло въ головѣ.

„Юзку, кажу, знаешь що, заграй но що нашого, та заспѣваемо разомъ — що тамъ Нѣмецъ знае, скажемо ему, що то зъ италіаньскои оперы",

1) Сторожь надъ Реномъ (военна пѣсня).

2) Гохъ! на высокôмъ Дахштайну (гора въ Тиролю).

Юзкови въ то и грай, далѣй начинае, а я вторую:

„У нашои попадѣ, попадѣ, попадѣ
Три кутасы за задѣ, на задѣ — е.“

„А то що?“ крикнулисьмо оба разомъ и скочили якъ опаренѣ варомъ.

Дѣвчина при фортепянѣ спѣвае далѣй:

„Добре зъ нею гуляти
Е ся за що тримати!“

Tableau! 1) Въ двохъ скокахъ булисьмо уже при фортепянѣ, оденъ схвативъ дѣвчину за одну руку, другій тягне за другу.

„Ты наша дѣвчина, ты своя, а зъ вôдки, а якимъ чудомъ зайшла до нѣмецкои кнайпы?“

Дѣвчина мала усмѣхъ на червеныхъ усточкахъ, а слезы въ очахъ — чекайте, каже, оповѣмъ все. Я вже три роки въ Америцѣ, родичѣ менѣ умерли колимъ мала лѣтъ 14, а братъ мôй, котрый выемигрувавъ до Америки, спровадивъ мене до того краю, а було намъ добре обоимъ въ купѣ; братъ добре зараблявъ, посылавъ мене въ Америцѣ до школы и казавъ учити ся на фортепянѣ, но але вже таке мое щасте! Два мѣсяцѣ тому якъ померъ, а що було робити, треба якось на житє заробити, та и стала я ту въ тôмъ сальонѣ на службу, въ день працюю въ кухни, а вечеромъ граю на фортепянѣ, така моя угода“.

1) До чорта!

Вôдъ того дня Юзко що вечеръ заходивъ пôдъ число 9 Christie Street, а за пôвъ року, коли заощадивъ собѣ трохи гроша оженивъ ся зъ красивою фортепянѣсткою.

Днесь вже не потребуе грати на цитрѣ и удавати Тырольця, днесь мае свою хату въ однôмъ зъ великихъ мѣстъ портовыхъ американьскихъ, а въ парльорѣ у него висить въ великôмъ почтеню егерскій вафенрокъ, змартвыхстаньскій капелюхъ и пара зеленыхъ паньчохъ.

Два разы до року на Рôздво и Великоднѣ свята приѣжджаю до него, а колышучи наймолодшого сына спѣваю пôдъ носомъ:

„У нашои попадѣ...“

Хороша жѣнка Юзка грозить менѣ пальцемъ.

II.

Хиба той нѣмецкій поетъ не зазнавъ николи горя и бѣды, коли написавъ тіи стихи:

Warum in der Ferne schweifen?
Sieh' das Gute liegt so nach,
Lerne nur das Glueck ergreifen,
Denn das Glueck ist immer da.

(Чого блудишь по чужинѣ?
Щасте всегда близько є,
А хто знає якъ глядати
Певно щасте вôнъ найде.)

Я бо и дома и на чужинѣ гоню за тымъ щастемъ, а гоню истинно якъ вѣтеръ въ поли. Й такъ въ тôй гонитвѣ, я загнавъ ся одинъ разъ ажь въ великаньскû горы стану Colorado. Зачувъ я вôдъ людей и зъ качокъ газетъ розмаитыхъ, що въ тôй краинѣ вôдкрыли люде неперебранû сокровища золота, та и мене зôбрала охота назбирати собѣ отъ такъ кôлька тысячей фунтôвъ того матеріялу, щобы собѣ за него купити власный корабель и вернути до дому, якъ панъ całą gębą. Але чи вже поголоски тому виннû, чи вже

така нещастна моя доля, надармо я наблукавъ ся по горахъ и лѣсахъ въ золотодайнôй краинѣ Cripple Creek. Дармо сходивъ ноги и встромлявъ нôсъ майже въ кожду щелину скалъ, золота я не найшовъ, а мѣсця де золото добували машинами, вже всѣ закуплені були черезъ компаніи о миліоновыхъ капиталахъ. Послѣдні чоботы подерли ся въ моей гонитвѣ за золотомъ, великі пальцѣ у нôгъ цѣкаво выглядали на свѣтъ божій, а цѣлый мôй здезилованый выглядъ, не стоявъ до моихъ золотыхъ снôвъ о поворотѣ до Европы властнымъ кораблемъ въ жаднôмъ вôдношеню. Вже не хотѣлось менѣ вертати, якъ панъ całą gębą, але моливемъ ся до Господа Бога, щобымъ бодай могъ вернути до Пенсильвеніи, якъ песъ, въ вагонѣ перезначенôмъ для псôвъ и худобы, бо на саму гадку, що 2000 миль зъ чубомъ перемандрувати per pedes apostolorum, або по нашому пѣшки, стискало ся серце въ моихъ вызше помянутыхъ цѣкавыхъ пальцяхъ у нôгъ. Але якъ то кажуть, надъ сиротою Богъ зъ калитою. Лѣзу я одного полудня, якъ ракъ поволи, бо ноги устають, а жолудокъ и кишки марша менѣ граютъ. Стаю надъ берегомъ малого гôрского потока, ажь ту бачу якись люде стоять по колѣна въ водѣ и щось зъ воды выбераютъ. Присуваюсь близше и виджу, якъ одні выбераютъ пѣсокъ, а други щось полочуть и выбераютъ. Побачивши мене всѣ перестали робити и выди-

види ся на мене, якъ на якого Донъ Кишота, бо не много менѣ браковало, щобы зробити подôбне враженѣе моєю обдертою персоною. Двохъ великаньскихъ драбôвъ приступило до мене и нужь выпытувати ся покрученымъ англійскимъ языкомъ, що я за оденъ, що я пороблю, чого хочу? и т. д. Що довго говорити, оповѣвъ я имъ цѣлу свою недолю, такъ и взяли они мене до себе (а були то Шведы) до роботы на такихъ условіяхъ, що кождого тыжня все разомъ дѣлять ся по рôвнôй части золотымъ порошкомъ, якій выполочуть въ тôмъ часѣ. Перебувъ я зъ ними три мѣсяцѣ, спавъ разомъ въ шаласѣ въ лѣсѣ, ѣвъ разомъ що Богъ давъ и оденъ разъ въ тыжденъ привѣзъ на мулѣ зъ фармерскихъ осадъ о 40 миль вôдданеныхъ муку, а при кôнци того часу я пôсля моихъ калькуляцій мавъ-ємъ досыть порошку золотого, щобы за его цѣну достати ся назадъ до Пенсильвеніи и ще де якій часъ перебути, поки не найде ся якій способъ до дальшои борбы зъ житємъ. Понеже зима надходила, постановили мои товаришѣ розвязати спôлку и розôйти де кому выгôдно. Я самъ постановивъ насамперёдъ передôстати ся до якого великого мѣста, тамъ вымѣняти мôй порошокъ на готовû грошѣ и втѣкати вôдъ золота колорадского, якъ тôлько скоро зумѣю. Такъ я и зробивъ; забравъ ся и по тяжкихъ и великихъ трудахъ дôбравъ ся я якось зъ бѣдою до мѣста

Denver, Colorado. Хотяй кождый день моєи мандрôвки то цѣкава и осôбна історія, не можу єи ту помѣщати, бо нынѣшній образець не має на цѣли представляти тои перегринаціи, але має оповѣсти вамъ долю зовсѣмъ кого иншого, котрый певно одной годины народивъ ся зъ тымъ нѣмецкимъ поетою-щасливцемъ.

Иду собѣ широкою улицею въ Денверъ, змученый якъ вôлъ, голодный якъ песъ, а на грудехъ у мене золота на кôлька сотъ долярôвъ; иду и думаю, де-бы ту переспати и перекусити, а въ тôмъ очи мои спочали на великôй таблицѣ, де золотыми буквами я перечитавъ напись: Occidental Hotel, J. Mac Ohon, Poprietor. Ага думаю, якійсь Айришъ, але що менѣ тамъ, най буде и Готентотъ, кобы давъ переночувати и по зъѣсти. Входжу до готелю, перша комната велика, шинквасъ зъ магоньового дерева, за шинквасомъ зеркала ажъ до повалы, всюда прекрасно, богато и елеганцко. Приступаю до шинквасу и щобы трохи пôдкрѣпитись, кажу до стоячого за шинквасомъ газды:

— Give me the best brandy of the house. (Дай менѣ найлѣпшои горѣвки, яку маешь въ дома.

— Yes sir, отвѣчає газда и ставляє передо-

мною фляшку и келишокъ. Треба знати, що вôдъ чотырохъ мѣсяцѣвъ я горѣвки не видѣвъ. Якъ собѣ налѣю повный келишокъ, якъ стукну, якъ махну, ажь менѣ очиска на верхъ вылѣзли, таку сильну подавъ менѣ шнапатырку.

— А бодай тебе чортъ взявъ, гукну по руски... покашлюючи, а горѣвка палить въ горлѣ, якъ огонь.

На тû слова мôй газда, якъ-бы его змія вколола, якъ суне, якъ перескочить шинквасъ, якъ пôрве мене въ свои рамена, якъ зачне дусити до себе, я думавъ, що чоловѣкъ ошалѣвъ; ту горѣвка пече, ту шинкаръ дусить.

— Господи Боже милосердный, кричу въ страху и трясу ся якъ рыба, умилосерди ся надо мною!

А мôй Айришь еще сильнѣйше притискае мене до себе, слезы горохомъ лѣють ся по его лици, а грудь пôдносить ся и спадае притлумленымъ плачемъ.

Сказивъ ся, думаю, и годѣ.

По малôй хвилѣ мôй Айришь, приходить до себе и..... вже знать було написано, щобы того дня дѣяли ся для мене чудеса..... каже до мене по нашому, по руски:

— Боже тебе благослови, мôй краяне, не дивуй ся, що твое руске слово, такъ мене тронуло, — та я вже 25 лѣтъ руского слова не чувъ.

Не мое перо способне вамъ описати, якъ посыпали ся пытаня и вôдповѣди зъ однои и другои стороны, що мы собѣ наоповѣдали, що ся набалакали, якъ менѣ Mac Ohon представивъ свою жѣнку Американку и свои дѣти, котрî на нещасте не знали уже рôдного слова свого вôтця, якъ мене тамъ принимали, гостили, черезъ двѣ недѣлѣ, о моимъ выѣздѣ и чути не хотѣли, якъ менѣ помогли продати мое золото, якъ мене выправили на дорогу, якъ рôдного брата, а оповѣмъ коротко на скôлько рамы нынѣшного образка дозволяють, якимъ способомъ нашъ Айришь-Русинъ заблукавъ ся въ далеку краину Колорадо и якъ тамъ зôставъ богатымъ и щасливымъ чоловѣкомъ, хотяй и въ чужинѣ. Нынѣ вже Occidental Hotel и назву змѣнивъ и перейшовъ въ десятî руки, а вôдъ пять лѣтъ могила покрыла кости нашого краяна, котрый якъ довго живъ всегда до мене писавъ листы, а по его смерти вдова не забула донести менѣ о тôй сумнôи новинѣ. Але до рѣчи.

* * *

Вже больше, якъ трійцять лѣтъ тому — оповѣдавъ менѣ Mac Ohon — якъ я приѣхавъ до Америки. Що буду тобѣ брехати, утѣкъ-емь вôдъ вôйска, коли мене хотѣли взяти въ рекруты въ Станиславовѣ. Родивъ ся я въ селѣ Залѣ-

сю, батько мôй бувъ дякомъ при церквѣ и называвъ ся Макогонъ. Менѣ на имя Иванъ. Та ту въ Америцѣ зробили зъ нашого Макогона, айриске Mac Ohon; най тамъ змѣняють имя, но серце не змѣнять, оно все руске. Батько мене учивъ читати на молитвословѣ, научивъ и писати и, Богъ дай єму вѣчне спасенє, грати на скрипцѣ. Коли родичѣ мои померли, мавъ я лѣтъ доперва 14, но скрипка батькôвска не дала загинути сиротѣ. Чи то весѣля, чи хрестины, чи праздникъ якій, всюда брали добрі люде бѣдного сироту, а за єго музику дали и ѣсти и пити, та ще не одного цванциґера серебромъ. Такъ я переживъ ажь до того часу, коли прійшовъ часъ моєи конскрипціи до войска. Нехотѣло ся носити карабинъ. Богъ знає за що и по що, нехотѣлось брати штурканцѣвъ кольбою пôдъ ребра вôдъ якого небудь гефрайтера, та взявъ я свою скрипку пôдъ паху, помоливъ ся до Господа Бога на могилѣ моихъ покôйныхъ родичѣвъ и пôйшовъ въ свѣтъ. Ще въ тойчасъ нашимъ людямъ не снило ся ѣхати до Америки, но мен [illegible] мовивъ и забравъ зъ собою одинъ жид [illegible] трый такожь утѣкавъ вôдъ вôйска. При [illegible] ы до Ню Йорку, жидокъ нашъ вôддавъ [illegible] иншимъ жидкамъ въ руки, а самъ згин [illegible] ки міліономъ ню-йорскихъ людей. Що [illegible] бити? Жидки вынюхали у мене ще кôл [illegible] австрійскихъ гульденôвъ, та такъ

довго крутили и намовляли, ажь вытуманили всѣ грошѣ, але ще тôлько мали совѣсти, що вôддали мене якомусь фармерови зъ Texas, котрый потребувавъ людей до роботы при бавовнѣ. Въ два дни потôмъ фармеръ забравъ насъ десять робôтникôвъ зъ собою на желѣзницю и далѣй въ дорогу. Вже чотыри дни и ночи ѣхали мы безъ перестанку, я думавъ, що вже мене на конець свѣта везуть, коли въ однôй хвилѣ, якъ гукне щось, затрясе потягомъ, а потôмъ ломотъ, крикъ, стогнане..... и я утративъ память. Не знаю до нынѣ якъ довго я перележавъ безъ памяти, но знаю, що пробудивъ-емь ся въ шаласѣ, въ лѣсѣ, на постели зъ мху и листя, а при менѣ лежала моя скрипка. Не довго потôмъ прійшли якйсь люде, чорнй, зарослй, выглядали, якъ опришки и говорили до мене якимсь незрозумѣлымъ языкомъ (було то по англійски). Одинъ подавъ менѣ бутельку, зъ котрои напивъ-емь ся якогось плыну, кислого, якъ оцетъ. Перележавъ я тамъ якихъ двѣ недѣлѣ ажь здужавъ встати и ходити. Коли одного вечера зôбрали ся тй дивнй люде, котрй давали менѣ ѣсти и пити, около пятьдесять людей и начали менѣ показувати на пальцяхъ, щобы имъ заграти.

Взявъ я мою скрипку–голубку, видишь ею, она тамъ висить надъ моимъ лôжкомъ, тягне оповѣдане свое Макогонъ, настроивъ, потягнувъ смычкомъ и загравъ имъ одну нашу тужливу

думку. Треба було видѣти, якъ тӣ здичѣлӣ, въ недоступныхъ лѣсахъ люде слухали нашои думки, якъ Службы Божои, а коли закôнчивъ-емъ, зачали всѣ кричати, свистати, стрѣляти зъ револьверôвъ, дѣйсный судный день. Оденъ знявъ зъ головы великій капелюхъ и кинувъ въ него горсть золотого пороху, и кождый по очередѣ кидавъ то золотый порошокъ, то кусники золота. Коли колекторъ всѣхъ обôйшовъ, высыпавъ передомною золоту купу и показувавъ менѣ на пальцяхъ, що то мое. И знову зачали всѣ кричати и показувати пальцями, щобы имъ грати, бо они хочуть таньцювати. Якъ гукну имъ на скрипцѣ нашого тропака, якъ мои золотодайнӣ товарѣшѣ зачнуть пукати копытами; ще такого таньцю я не бачивъ и не чувъ о такôмъ нѣколи. Мавъ то бути американьскій дѣдъ. Нынѣ знаю все, що тамъ ся дѣяло, но въ той часъ все для мене було новостію. Одже для поясненя скажу тобѣ, що коли нашъ потягъ розбивъ ся въ лѣсѣ, згинули всѣ пасажиры, а тôлько мене и еще одного найшли люде пошукуючӣ золота недалеко Red River и забрали зъ собою. Вôдъ того часу я два роки мешкавъ межи тыми авантурниками зъ цѣлого свѣта, ту научивъ ся по англійски и що день вечеромъ выгрывавъ имъ на скрипкахъ нашӣ коломыйки и присюды, а они гуляли дѣда. Не скупили они золота и кождый охотно дававъ менѣ, коли мôгъ, хоть въ

той способъ упріємнити собѣ кôлька хвиль въ тôй дикôй чужинѣ. Коли я по двохъ лѣтахъ приѣхавъ до Denver и змѣнявъ мôй запасъ золота на грошѣ, мавъ я 6450 американьскихъ долярôвъ. Знавъ я добре, що не менѣ зачинати якій бізнесъ, коли такъ мало єще знаю американьского житя. Сховавъ я добре грошѣ и поступивъ ту за парубка до того готелю, котрый теперь мôй. Въ день я мывъ пôдлоги, чистивъ коня давного газды, а вечеромъ гравъ для гостей на скрипцѣ. Такъ минуло три роки. Донька мого газды поглядала на мене милымъ окомъ, а и менѣ вкрала ся она до мого серця. Такъ и полюбилисьмо ся, а понеже у Американôвъ то и не дивота, и побралисьмо ся. Мого панотця зъ готелю я сплативъ, а днесь Богъ давъ доробити ся маєтку, и до того великого, и маю поважанє у людей и щастє въ хатѣ, але все туга до свого вôдзыває ся и хотѣло бы ся побачити рôдну стрѣху. То и за якихъ пять лѣтъ, якъ наймолодшй дѣти пôдростуть, поѣду на моє пôдгôрє зъ моєю скрипкою, хоть на пôвъ року. Скôнчивъ оповѣданє.

*
* *

Бѣдный Макогонъ, за пять лѣтъ не увидѣвъ вже родиннои стрѣхи, а чужа ґе рôдна земля покрыла рускй кости.

III.

А знаєшь ты брате нашу Коломыйщину? Тамъ гень гень, где верхи нашихъ гôръ сягають небосклона, где трембѣта тысячнымъ ехомъ вôдбиває ся о урвиска и великаньскѝ стѣны, побудованѝ руками природы, где воздухъ свѣжій и небо яснѣйше, где грудь свобôднѣйше вôддыхає и серце скорше ударяє въ груди, тамъ на широкôй полонинѣ стояла хата Ванька Кораля, не велика, але нова и зъ здорового збудована дерева. Наоколо хаты стояли вербы, скриплячѝ и зеленѣючѝ срѣбнымъ листемъ.

Одного вечера, буде вже зъ вôсѣмъ лѣтъ тому, сидѣвъ Ванько собѣ на приспѣ пôдъ вербою, куривъ люльку и такій провадивъ зô свою жѣнкою Маринкою розговоръ, котра на плотѣ вѣшала плате:

— А таки поѣду!

— Та за чимъ поѣдешь, по другу голову, чи що? Не лучше тобѣ въ хатѣ сидѣти и Бога хвалити, якъ гдесь по свѣтѣ товчи ся, ажь за море. Коли бы ще въ хатѣ хлѣба не було, а то

Богу дякувати, хлѣба подостаткомъ и худоба э и поле и грошѣ суть....

— А що ты дурна знаєшь, поѣду до Америки а за два роки верну — и привезу два горцѣ самыхъ золотыхъ дукатôвъ...

— Лиха тамъ привезешь, еще загинешь безъ слѣду...

— Чому бымъ мавъ загинути, коли той дурный Грицъ, черезъ одинъ тôлько рôкъ приславъ зъ Америки 400 паперкôвъ, то я десять разы тôлько пришлю.

— Й мене лишишь самую сироту зъ двома дрôбными дѣтьми, ой головонько моя бѣдна, о я нещаслива!

— Е що тамъ два роки, скоро перемине, а потôмъ будемъ вôдпочивати, не будемъ нѣчого робити, а кубасы заѣдати. Еи женьска фантазія зачинає играти; видить передъ собою горы, полонины повнѝ кубасъ, а Черемошь шумить самымъ пивомъ.

— Но що ты на тоє Маринка?

— Но та що, каже, може бы то и добре було.

Ванько якъ скочить зъ радости, що жѣнка ся згодила, якъ порве бабу въ рамена, якъ загукає и зачне таньцювати, мало що зъ бабы остатный дохъ не выгонить....

*

*   *

Якось въ рôкъ пôзнѣйше зайшовъ я разъ на якійсь баль въ Jersey City, N. J., вже не памятаю якій, и тамъ при шинквасѣ, якъ то часто буває, нѣ зъ того, нѣ зъ ового, запôзнавъ я ся зъ Ванькою Коралемъ.

Але хто-бы хотѣвъ пôзнати въ Ванцѣ того самого гôрняка въ сѣраку,чересѣ и шкаповыхъ чоботахъ, то-бы мусѣвъ рано встати. Ванько то gentelman; Ванько має лакированѝ черевики, бѣлу краватку, ковнѣрикъ, ажь по самѝ уха, Ванько має убранє, за котре заплативъ 40 долярôвъ (Маринка бы здурѣла, кобы єи хто сказавъ, що Ванько за 100 паперкôвъ купує одѣнє), Ванько фундує при шинквасѣ за всѣхъ, Ванько выцивилизованый, выстроєный, то вже зовсѣмъ иншій чоловѣкъ.

— Гей! кричить на цѣле горло и перекручує англійскѝ слова, котрѝ по омацку гдесь захопивъ, я тритую — пива на цѣлый гавзъ, а потôмъ до дѣвчатъ, будемъ гуляти цѣлу нôчь...

— Ей, кажу, Ваньку, не розкидай грошей, мусишь тяжко на нихъ працювати.

— Що тамъ тяжко, менѣ не тяжко, я маю таку силу, що якъ иншій стогне, то я смѣю ся, а 80 талярôвъ на мѣсяць хопну, якъ маку.

— То дуже добре, що такъ добре заробишь, а не лѣпше то грошѣ сховати, та буде що для родины.

— Або що, або то я маю жѣнку, або дѣти,

щобы менѣ грошѣ шанувати! Бреше Ванько передомною, але якось мимо волѣ зарумянивъ ся.

Нѣ зъ того нѣ зъ ового прійшла менѣ на гадку давна пѣсня, та и заспѣвавъ я Ваньцѣ:

Ой поѣхавъ Бойко зъ Синевуцка
Сливки продавати,
Лишивъ жѣнку на зарѣнку
Буде жалувати.

Ванько глянувъ на мене своими чорными, якъ уголь очима, махнувъ рукою и полетѣвъ на салю зъ чорнобровою дѣвчиною. И гулявъ зъ чорнобровою дѣвчиною, ажь земля дуднѣла.

* * *

Не минуло и пôвъ року, якъ Ванько запросивъ мене на своє весѣлє. Взявъ собѣ жѣнку, котра приѣхала до Америки гдесь ажь зъ Литвы, а за нею дôставъ 600 талярôвъ. По весѣлю Ваньцѣ цѣлкомъ въ головѣ перевернулось, вже єму не до роботы, але до гулянки и до корчмы. Ванько научивъ ся грати въ кульки (білярдъ); лазитъ вôдъ салону до салону, грає въ кульки, пє немилосердно, а где тôлько зачує о якôмъ балю, або забавѣ всюда єго повно, а всюда розкидає грошѣ. При такôмъ житю, то ледви Ванько ся обернувъ, вже и всѣ грошѣ пôшли; розволочивъ ся, розпивъ ся, та и робити не хочесь,

такъ и одного дня лишивъ Коралеву Нумеръ II и згинувъ, якъ камѣнь въ водѣ.

И знову минуло два роки. а я въ тôмъ скорôмъ и повнôмъ розмаитыхъ авантуръ житю американьскôмъ, забувъ цѣлкомъ о Ванцѣ. Въ той часъ то зачали Поляки и Словаки поселяти ся въ Минезотѣ, куповали фармы и творили колонiи. И мене интересъ колонизацiйный загнавъ въ великаньскй лѣсы Минесоты, где шведска и славяньска сокира выдирає силою природѣ крокъ за крокомъ закущену землю и плугомъ и раломъ перемѣняє недоступнй лѣсовиска на урожайнй поля. Страшнй тй боры пôвнôчнои Минесоты, дикй, пустй, зимнй; часомъ тôлько рыкъ дикихъ звѣрей перерывае ужасну тишину, або олень помчить ся стрѣлою помежи корчѣ и деревину — а такъ тôлько тишина, або монотонный свистъ морозного пôвнôчного вѣтру. А если зблуканый подорожный, бродячи въ снѣгу по колѣна черезъ два и три дни, на кôнци дослухає ся вôдгомону ударôвъ сокиры, то найкраща для него музика, бо знає, що близько гдесь знайде чоловѣче сотворѣне, що не змерзне на снѣгу, не згине зъ голоду, а не стане ся для голодныхъ вовкôвъ free Lunch-омъ. Такъ то и зô мною було, коли я наблудивъ ся по снѣгу въ тыхъ лѣ-

сахъ и вôдморозивь пальцѣ, нôсъ, уха, дослухавъ ся я вкôнци тыхъ одномѣрныхъ ударôвъ сокиры, а идучи за вôдгомономъ, натрафивъ на громаду людей въ кожухахъ, волосемъ и шкôрою на верха оберненыхъ, котрй рубали великаньскй, минесотскй дерева. Въ тôй дичинѣ не потреба великихъ конвенансôвъ, щобъ познакомити ся; такъ и не минуло и пôвъ годины, якъ я сидѣвъ собѣ коло великои ватры, попивавъ горѣвку и закусувавъ Corned Beef-омъ. Вôдъ слова до слова, оповѣдали менѣ рубачи, а були то Шведы, що бувъ ту межи ними якійсь чоловѣкъ, котрый такожь походивъ зъ Галиціи, а котрый теперь оженивъ ся зъ Шведкою и мешкає въ маломъ мѣсточку Table Creek, не бôльше якъ 10 миль зъ вôдтамъ, а называє ся Corall. Такъ мене щось тронуло, що то мусить бути нашь Ванько, а понеже дорога менѣ выпадала черезъ Table Creek, такъ и не довго намысляючись, попросивъ я одного Шведа, щобы мене попровадивъ до того Corall-a. Шведъ заохоченый добрымъ словомъ, а ще лучшимъ срѣбнымъ таляромъ, попровадивъ мене до того мѣсточка и показавъ дôмъ Corall-a.

Пукаю въ двери, якійсь захриплый голосъ кричить: Come in.

Входжу, — за столомъ сидить Ванько, червоный, запитый, а передъ нимъ бляшанка зъ пивомъ, а по хатѣ крутить ся высока, толста невѣста зъ маленкимъ задертымъ носикомъ и

конопянымъ волосємъ. На першій поглядъ кождый може пôзнати въ нѣй скандинавску расу.

— Слава Йсусу Христу! — кажу, здôймаючи шапку.

Ванько скочивъ на рôвнѝ ноги, вытрѣщивъ очиска на мене, якъ на яку мару зъ пекла, вытверезивъ ся вôдъ разу и перекрестивъ ся.

— Чи ты ся Бога не боишь Ванько, говорю я до него по руски, та такои соблазни ся допускаєшь! Тамъ лишивесь жѣнку въ Jersey City, а ту вже другу маєшь, а хто знає где ты ще не лишивъ якои вдовы по дорозѣ...

Кораллиха Нумеръ III. дивить ся на мене и щось мѣркує, бо Ванька дуже помѣшаный, бовтає языкомъ и просить ся:

— Бôйте ся Бога, не робѣть мене нещастнымъ, не скажѣть ѣй нѣчого, — ахъ чому я не слухавъ моєи Маринки...

— А видишь, що маєшь и Маринку дома, нещастный чоловѣче, но и щожь теперь зробишь, нѣ тобѣ ту жити, нѣ до неи вертати?...

— Ахъ даруйте вже, каже Ванько и трясе ся на цѣлôмъ тѣлѣ — зробѣть вже що хочете, але не кажѣть ѣй ничого, бо мене ту Шведы залинчують на першôй галузи.

— What is the matter with you John, who is this man?

Виджу, що ту треба буде толковати, або

брехати, накладаю шапку на уши, и кажу Ваньцѣ:

— Бувай здоровъ, а не дай Боже, щобымъ колись бувъ свѣдкомъ страшного суду, якій на тебе спаде за твои грѣхи.

Въ судовыхъ переписках ,,Minneapolis Recorder" можна було читати въ мѣсяци Мартѣ 1891 описъ процесу карного противъ Ванька, котрый подаю тутъ въ рускôмъ перекладѣ:

,,Вчера вôдбула ся розправа карна противъ Ваньцѣ Коралю о полігамію. Ванько Кораль лишивщи жѣнку свою въ Галиціи, въ Австріи приѣхавъ до Америки, где оженивъ ся въ Jersey City, N. J. по разъ другій, а пôзнѣйше въ Table Creek, Minn. по разъ третій. Арештованый зôставъ черезъ жѣнку Нумеръ II, котра случайно довѣдала ся о нѣмъ и его жѣнцѣ Нумеръ III. Ванько передъ судомъ признавъ ся до всего и для того и зô взгляду на довшій часъ арешту слѣдчого судъ присяглыхъ засудивъ его тôлько на три лѣта вязницѣ".

На тôмъ бымь мôгъ закôнчити той сумный образецъ, але понеже еще далеко больше горе,

якъ вязниця спало на Ваньку за кару за его провины, хочу вже совѣстно докôнчити и выповѣсти все, що знаю о Ваньцѣ. Коли Ванько по трехъ рокахъ, нужденный, безсильный, зломаный на тѣлѣ и душѣ опустивъ вязницю, взявъ ся скоро до роботы, щобы тôлько заробити на подорожь до своеи батькôвщины. Но и якось въ пôвъ року вернувъ. Заставъ свою хатину, свои поля, свои вербы, свою Маринку, свои дѣти, але на нещасте вмѣсто двое, — четверо.

IV.

Рôкъ рôчно приѣзджають зъ Европы до Америки сотки людей, котрî въ старôмъ краю належали до богатыхъ родинъ, мали высокî становиска, передъ котрыми бѣднî люде шапкували до колѣнъ, а котрî стративши маєтокъ и честь въ Европѣ, ѣдуть за море, щобъ здобути, хоть-бы маєтокъ, бо о честь имъ вже не ходить. Люде тотî суть того переконаня, що досыть имъ заѣхати въ Америку, щобъ на нихъ упавъ золотый дощъ; они думають въ своєй глупотѣ и паньскôй фанфаранадѣ, що ихъ европейскій шикъ здобуде серце американьскихъ міліонерокъ и отворить имъ ворота зачарованои горы зъ непремѣрными сокровищами. Доперва, якъ голî лôктѣ зачинають вылѣзати зъ подертыхъ рукавôвъ, тогды отверають ся очи такого панича и що вôнъ робить? Дальше ничь не робить и сходить на послѣдного тремпа и гине марно по улицяхъ и ринштокахъ великихъ, американьскихъ мѣстъ. Може якій сотный бере ся до честнои працѣ и стає порядным членомъ

суспôльное и. Жіючи въ Америцѣ вже кôлька-найцять лѣтъ мавъ я часто нагоду подыбати такихъ напачѣвъ въ Ню Йорку, Чікаґо, Ст. Люисъ и другихъ великихъ мѣстахъ и кôлька такихъ епизодôвъ вбилп ся менѣ въ память.

Въ р. 1885 вступивъ я зъ однымъ знакомымъ до Atlantic Garden при Bowery въ Ню Йорку на пиво. Сидѣлисьмо собѣ въ кутику и прислуховались тонамъ дамскои оркестры, розмовляючи зъ собою досыть голосно нашою мовою, будучи певными, що въ тôмъ мѣсци нѣхто насъ не розумѣе. По малôй хвили приступае до насъ кельнеръ, що розносивъ пиво и каже: О вы мои краяны, позвольте, що вамъ представлюсь: называю ся такъ а такъ — бувъ емь офіцеромъ въ нѣмецкôй ґвардіи. Мы и не дуже здивовались, бо межи ню-йорскими кельнерами можна часто подыбати: офіцерôвъ, капитанôвъ, ґрафôвъ, а навѣть и князѣвъ. Побалакалисьмо хвильку зъ ґвардійскимъ офіцеромъ, котрый тримавъ въ руцѣ, вмѣсто шаблѣ пять шклянокъ пива и стирку, попращались и вышли. Въ кôлька недѣль опôсля подыбую мого офіцера на улицѣ обдертого, голодного, брудного, пальцѣ вылазять зъ подертыхъ чобôтъ. Однымъ словомъ нужда. — Взявъ я бѣднягу, напоѣвъ, накормивъ, та ще

повъ доляра въ руку встромивъ и пытаю ся, чи вже не працюе за кельнера?

— А, каже панъ офіцеръ, влявши въ себе десять шклянокъ пива, (Schooner Nr. 9), зъ ферверомъ: або то для мене така праця, то для псôвъ, а не людей; уважайте тôлько: той пôдлый нѣмець, казавъ менѣ ґвардійскому офіцерови, замѣтати пôдлогу! Але нехай тôлько моя тетка натягне колѣна, то знову буде все all right.

Я розлучивъ ся скоро зъ тымъ паничемъ, котрый не мôгъ поняти, що вôнъ вже не офіцеръ, але кельнеръ и що нѣкому не встыдъ замѣтати хату, бо то честна робота.

Якось въ чотыри мѣсяцѣ пôзнѣйше приходить нашъ офіцеръ до сальону, де звычайно нашй краяне сходились, выелеґантованый, въ новомоднôмъ цилѣндрѣ, перфумы вôдъ него ажь бють — gentleman every inch. Якъ я его тôлько знюхавъ кажу:

— А що, натягнула колѣна?

— А такъ, — но теперь прошу васъ краяны зô мною на вечеру, до готелю Гофмана, зъ шампаномъ. Йдемо, ѣмо, пемо, офіцеръ платить грôшми усопшои тетки, шампанъ плыне, якъ вода. Рахунокъ за вечеру 80 долярôвъ. По вечерѣ забравъ ся и поѣхавъ до Европы погуляти, бо мавъ еще 75.000 долярôвъ.

Якось въ два лѣта пôзнѣйше иду я Bawerами, протираю очи: чи сонъ, чи мара? Суне

нашь офіцеръ еще бôльше обдертый, брудный и нужденный.

— А вы що? назадъ въ Америцѣ? А не було то гроша шановати?

— Етъ, каже, що то говорити — вы того не розумѣете. Noblesse oblige!

— Ну, що теперь будете робити?

— Не знаю.

— Чи може ще хто мае для васъ натягнути колѣна?

— Нѣ, нѣхто бôльше. Бувайте здоровî!

Въ два мѣсяцѣ пôзнѣйше вычитавъ я въ ню-йорскихъ газетахъ: Полисманъ н-ъ 59. знайшовъ при рѣцѣ Гудсонъ тѣло незнаного трампа, котрый пôсля ореченя лѣкарского умеръ зъ голоду и зимна. Въ кишени подертого сурдута знайшли карты візитовѣ зъ написомъ Р... С...

Бувъ се нашь офіцеръ ґвардійскій.

II.

Другій такій паничь блукавъ ся довшій часъ по Ню Йорку. Коннектикутъ, и укравши у одного фармера коня и вôзъ, продавъ ихъ и погулявъ за тѣ грошѣ незгôрше. Фармеръ десь вынюхавъ, що аматоръ его запрягу гуляе за его шкапу, хтѣвъ его арештовати, але той такъ скоро и по паньски увинувъ ся зъ грôшми, що вже не мавъ що робити въ Ню Йорку, та перенѣсъ свою

милу особу до Чікаґо. Тамъ зъ початку якось поправивъ ся, але въ кôнци, при данôй нагодѣ пôкравъ свому товаришеви, що зъ милосердія принявъ его до себе на мешкане, рôжнî, золотî рѣчи, и пôйшовъ въ свѣтъ, тай слыхъ по нѣмъ пропавъ!

III.

Третого такого пройдисвѣта пôзнавъ я въ Сантъ Люисъ. Вôнъ носивъ всегда ковнѣрики a la князь Wales и рукавички канарковои барвы. Усе старанно убраный, выголеный, выпомадованый ходивъ по сальонахъ и полювавъ на бѣдныхъ робôтникôвъ, щобъ зъ ними заґрати въ карты. Мавъ вôнъ зъ собою фальшованî карты и обдиравъ легковѣрныхъ зъ послѣдного гроша. Ажъ разъ трафивъ на лѣпшого шахрая вôдъ себе, котрый выгравъ вôдъ него всѣ грошѣ, годинникъ, сурдутъ, штаны и взагалѣ всю одѣжь — тай голѣсенького панича пустивъ на волю, а сальонѣста выкинувъ его за дверѣ. Такъ голѣсенькій паничь (въ Лютôмъ) бѣгъ улицею, мовь опареный, а за нимъ громада хлопцѣвъ верещала, що силъ стало: „Look at the China man!“ Полисманъ вкôнци арештовавъ на пôвъ змерзлого панича и вôдставивъ до судіи, котрый засудивъ нашого героя на 6 мѣсяцѣвъ вязницѣ за непри-

личне захованє ся на улици. Що пôзнѣйше зъ нимъ стало ся, не знаю.

И такихъ сумныхъ образкôвъ, мôгъ бы я вамъ, дорогѝ читателѣ єще много змалювати, але кôнчу на отсѣмъ, а може въ короткôмъ часѣ, побачимось знову зъ иншимъ образкомъ.

Похибки друкарскѣ:

Стор. 13, вершь четвертый зъ горы вмѣсто nach — мае бути nah.

Стор. 15, вершь семый зъ долу вмѣсто розôйти — мае бути розôйти ся.

Стор. 29, вершь 14. зъ горы вмѣсто Ванька — мае бути Ванько.